

BEDİÜZZAMAN'DAN 111 VECİZ SÖZ

HAKİKAT ÇEKİRDEKLERİ

Risale-i Nur adlı Kur'an tefsiri yazarı Bediüzzaman Said Nursi tarafından kaleme alınmış olan "Hakikat Çekirdekleri" başlıklı risalede yer alan 111 veciz sözü yayımlıyoruz.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ وَ الصَّلَاةُ وَ السَّلَامُ عَلٰی
سَیِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَ عَلٰی اٰلِهِ وَ صَحْبِهِ الْاَجْمَعِیْنَ

1- Marîz bir asrın, hasta bir unsurun, alîl bir uzvun reçetesi; ittiba-ı Kur'an'dır.

2- Azametli bahtsız bir kıtanın, şanlı tâli'siz bir devletin, değerli sahipsiz bir kavmin reçetesi; ittihad-ı İslâm'dır.

3- Arzı ve bütün nücum ve şumusu tesbih taneleri gibi kaldıracak ve çevirecek kuvvetli bir ele mâlik olmayan kimse, kâinatta dava-yı halk ve iddia-yı icad edemez. Zira her şey, her şeyle bağlıdır.

4- Haşirde bütün zevî'l-ervahın ihyası, mevt-âlûd bir nevm ile kışta uyuşmuş bir sineğin baharda ihya ve inşasından kudrete daha ağır olamaz. Zira kudret-i ezeliye zatiyedir; tagayyür edemez, acz tahallül edemez, avâik tedahül edemez. Onda meratib olamaz, her şey ona nisbeten birdir.

5- Sivrisineğin gözünü halk eden, güneşi dahi o halk etmiştir.

6- Pirenin midisini tanzim eden, manzume-i şemsiyeyi de o tanzim etmiştir.

7- Kâinatın telifinde öyle bir i'caz var ki bütün esbab-ı tabiiye farz-ı muhal olarak muktedir birer fâil-i muhtar olsalar yine kemal-i acz ile o i'caza karşı secde ederek لَنْدَا لَنْدَا سُبْحَانَكَ لَا قُدْرَةَ لَنْدَا لَنْدَا diyeceklerdir.

8- Esbaba tesir-i hakiki verilmemiş, vahdet ve celal öyle ister.

Lâkin mülk cihetinde esbab dest-i kudrete perde olmuştur, izzet ve azamet öyle ister. Tâ nazar-ı zahirde dest-i kudret, mülk cihetindeki umûr-u hasise ile mübaşir görülmesin.

9- Mahall-i taalluk-u kudret olan her şeydeki melekûtiyet ciheti şeffaftır, nezihtir.

10- Âlem-i şehadet, avâlimü'l-guyub üstünde tenteneli bir perdedir.

11- Bir noktayı tam yerinde icad etmek için bütün kâinatı icad edecek bir kudret-i gayr-ı mütenahî lâzımdır. Zira şu kitab-ı kebir-i kâinatın her bir harfinin, bâhusus zîhayat her bir harfinin, her bir cümlesine müteveccih birer yüzü, nâzır birer gözü vardır.

12- Meşhurdur ki: Hilâl-i iyd'e bakarlardı. Kimse bir şey görmedi.

İhtiyar bir zat yemin ederek "Hilâli gördüm." dedi. Halbuki gördüğü hilâl değil, kirpiğinin takavvüs etmiş beyaz bir kılı idi. O kıl nerede? Kamer nerede? Harekât-ı zerrat nerede? Fâil-i teşkil-i enva nerede?

13- Tabiat, misalî bir matbaadır, tâbi' (طابع) değil; nakıştır, nakkaş değil; kabildir, fâil değil; mistardır, masdar değil; nizamdır, nâzım değil; kanundur, kudret değil; şeriat-ı iradiyedir, hakikat-i hariciye değil.

14- Fıtrat-ı zîşuur olan vicdandaki incizab ve cezbe, bir hakikat-i cazibedarın cezbesiyledir.

15- Fıtrat yalan söylemez. Bir çekirdekteki meyelan-ı nümüv der: "Ben sümbülleneceğim, meyve vereceğim." Doğru söyler. Yumurtada bir meyelan-ı hayat var. Der: "Piliç olacağım." Biiznillah olur, doğru söyler. Bir avuç su, meyelan-ı incimad ile der: "Fazla yer tutacağım." Metin demir onu yalan çıkaramaz, sözünün doğruluğu demiri parçalar. Şu meyelanlar, iradeden gelen evamir-i tekviniyenin tecellileridir, cilveleridir.

16- Karıncayı emirsiz, arıyı ya'subsuz bırakmayan kudret-i ezeliye; elbette beşeri nebisiz bırakmaz. Âlem-i şهادetteki insanlara inşikak-ı kamer, bir mu'cize-i Ahmediye (asm) olduğu gibi mi'rac dahi âlem-i melekûtteki melaike ve ruhaniyata karşı bir mu'cize-i kübra-yı Ahmediyedir ki nübüvvetinin velayeti bu keramet-i bâhire ile ispat edilmiştir. Ve o parlak zat, berk ve kamer gibi melekûtta şule-feşan olmuştur.

17- Kelime-i şهادetin iki kelâmı birbirine şahittir. Birincisi, ikincisine bürhan-ı limmîdir; ikincisi, birincisine bürhan-ı innîdir.

18- Hayat, kesrette bir çeşit tecelli-i vahdettir. Onun için ittihadı sevk eder. Hayat, bir şeyi her şeye mâlik eder.

19- Ruh, bir kanun-u zîvücd-u haricîdir, bir namus-u zîşuurdur. Sabit ve daim fıtrî kanunlar gibi ruh dahi âlem-i emirden, sıfat-ı iradeden gelmiş; kudret ona vücud-u hissî giydirmiştir. Bir seyyale-i latîfeyi o cevhere sadef etmiştir. Mevcud ruh, makul kanunun kardeşidir. İki hem daimî hem âlem-i emirden gelmişlerdir. Şayet nevilerdeki kanunlara kudret-i ezeliye bir vücud-u haricî giydirseydi ruh olurdu. Eğer ruh, vücudu çıkarsa şuuru başından indirse yine lâyemut bir kanun olurdu.

20- Ziya ile mevcudat görünür, hayat ile mevcudatın varlığı bilinir. Her birisi birer keşftir.

21- Nasraniyet, ya intıfa veya ıstıfa edip İslâmiyet'e karşı terk-i silah edecektir. Nasraniyet birkaç defa yırtıldı, protestanlığa geldi. Protestanlık da yırtıldı, tevhide yaklaştı. Tekrar yırtılmaya hazırlanıyor. Ya intıfa bulup sönecek veya hakiki Nasraniyet'in esasını câmi' olan hakaik-i İslâmiyeyi karşısında görecektir, teslim olacaktır. İşte bu sırr-ı azîme, Hazret-i Peygamber aleyhissalâtü vesselâm işaret etmiştir ki: "Hazret-i İsa nâzil olup gelecek, ümmetinden olacak, şeriatıyla amel edecektir."

22- Cumhur-u avamı, bürhandan ziyade, me'hazdeki kudsiyet imtisale sevk eder.

23- Şeriatın yüzde doksanı -zaruriyat ve müsellemaat-ı diniye- birer elmas sütundur. Mesail-i içtihadıye-i hilafiye, yüzde ondur. Doksan elmas sütun, on altının himayesine verilmez.

Kitaplar ve içtihadlar Kur'an'a dürbün olmalı, âyine olmalı; gölge ve vekil olmamalı!

24- Her müstaid; nefsi için içtihad edebilir, teşri edemez.

25- Bir fikre davet, cumhur-u ulemanın kabulüne vâbestedir. Yoksa davet bid'attır, reddedilir.

26- İnsan fıtraten mükerrer olduğundan hakkı arıyor. Bazen bâtil eline gelir, hak zannederek koynunda saklar. Hakikati kazarken ihtiyarsız dalalet başına düşer, hakikat zannederek kafasına giydiriyor.

27- Birbirinden eşeff ve eltaf, kudretin çok âyineleri vardır; sudan havaya, havadan esîre, esîrden âlem-i misale, âlem-i misalden âlem-i ervaha, hattâ zamana, fikre tenevvü ediyor. Hava âyinesinde bir kelime milyonlar kelimat olur. Kalem-i kudret, şu sırr-ı tenasül pek acib istinsah ediyor. İn'ikas, ya hüviyeti veya hüviyetle mahiyeti tutar. Kesifin timsalleri birer meyyit-i müteharriktir. Bir ruh-u nuraninin kendi âyinelerinde olan timsalleri, birer hayy-ı murtabıttır; aynı olmasa da gayrı da değildir.

28- Şems, hareket-i mihveriyesiyle silkinse meyveleri düşmez; silkinmezse yemişleri olan seyyarat düşüp dağılacaktır.

29- Nur-u fikir, ziya-yı kalp ile ışıklanıp mezc olmazsa zulmettir, zulüm fışkırır. Gözün muzlim nehar-ı ebyazı, muzii (Hâşiye[1]) leyle-i süveyda ile

mezcolmazsa basarsız olduğu gibi fikret-i beyzada süveyda-i kalp bulunmazsa basîretsizdir.

30- İlimde iz'an-ı kalp olmazsa cehildir. İltizam başka, itikad başkadır.

31- Bâtıl şeyleri iyice tasvir, safi zihinleri idlâldir.

32- Âlim-i mürşid, koyun olmalı; kuş olmamalı. Koyun, kuzusuna süt; kuş, yavrusuna kay verir.

33- Bir şeyin vücudu, bütün eczasının vücuduna vâbestedir. Ademi ise bir cüzünün ademiyle olduğundan zayıf adam, iktidarını göstermek için tahrip taraftarı oluyor, müsbet yerine menfîce hareket ediyor.

34- Desatir-i hikmet, nevamis-i hükûmetle; kavanin-i hak, revabıt-ı kuvvetle imtizaç etmezse cumhur-u avamda müsmir olamaz.

35- Zulüm, başına adalet külâhını geçirmiş; hıyanet, hamiyet libasını giymiş; cihada bağı ismi takılmış, esarete hürriyet namı verilmiş. Ezdad, suretlerini mübadele etmişler.

36- Menfaat üzerine dönen siyaset, canavardır.

37- Aç canavara karşı tahabbüb; merhametini değil, iştihasını açar. Hem de diş ve tırnağının kirasını da ister.

38- Zaman gösterdi ki cennet ucuz değil, cehennem dahi lüzumsuz değil.

39- Dünyaca havas tanınan insanlardaki meziyet, sebab-i tevazu ve mahviyet iken tahakküm ve tekebbüre sebep olmuştur. Fukaranın aczi, avamın fakrı sebab-i merhamet ve ihsan iken esaret ve mahkûmiyetlerine müncer olmuştur.

40- Bir şeyde mehasin ve şeref hasıl oldukça havassa peşkeş ederler, seyyiat olsa avama taksim ederler.

41- Gaye-i hayal olmazsa veyahut nisyan veya tenasi edilse, ezhan enelere dönüp etrafında gezerler.

42- Bütün ihtilalat ve fesadın asıl madeni ve bütün ahlâk-ı rezilenin muharrik ve menbaı tek iki kelimedir:

Birinci Kelime: "Ben tok olsam, başkası açlıktan ölse bana ne!"

İkinci Kelime: "İstirahatim için zahmet çek; sen çalış, ben yiyeyim."

Birinci kelimenin ırkını kesecek tek bir devası var ki o da vücub-u zekâttır.

İkinci kelimenin devası, hurmet-i ribadır.

Adalet-i Kur'aniye âlem kapısında durup ribaya "Yasaktır, girmeye hakkın yoktur!" der. Beşer bu emri dinlemedi, büyük bir sille yedi. Daha müthişini yemeden dinlemeli!

43- Devletler, milletler muharebesi; tabakat-ı beşer muharebesine terk-i mevki ediyor. Zira beşer esir olmak istemediği gibi ecîr olmak da istemez.

44- Tarîk-ı gayr-ı meşru ile bir maksadı takip eden, galiben maksudunun zıddıyla ceza görür. Avrupa muhabbeti gibi gayr-ı meşru muhabbetin âkıbetinin mükâfatı, mahbubun gaddarane adâvetidir.

45- Maziye, mesaibe kader nazarıyla ve müstakbele, maâsiye teklif noktasında bakmak lâzımdır. Cebir ve İtızal, burada barışlılar.

46- Çaresi bulunan şeyde acze, çaresi bulunmayan şeyde cez'a iltica etmemek gerektir.

47- Hayatın yarası iltiyam bulur. İzzet-i İslâmiyenin ve namusun ve izzet-i milliyenin yaraları pek derindir.

48- Öyle zaman olur ki bir kelime bir orduyu batırır, bir gülle otuz milyonun mahvına sebep olur. (Hâşiye[2])

Öyle şerait tahtında olur ki küçük bir hareket, insanı a'lâ-yı illiyyîne çıkarır ve öyle hal olur ki küçük bir fiil, insanı esfel-i safilîne indirir.

49- Bir tane sıdk, bir harman yalanları yakar. Bir tane hakikat, bir harman

hayalata müreccahtır.

لَا يَلْزَمُ مَن لَّزُمَ صِدْقَ كُلِّ قَوْلٍ قَوْلُ كُلِّ صِدْقٍ
Her sözün doğru olmalı fakat her doğruyu söylemek, doğru değil.

50- Güzel gören, güzel düşünür. Güzel düşünen, hayatından lezzet alır.

51- İnsanları canlandıran emeldir, öldüren yeistir.

52- Eskiden beri i'la-yı kelimetullah ve beka-yı istiklalîyet-i İslâm için farz-ı kifaye-i cihadı deruhte ile kendini, yekvücut olan âlem-i İslâm'a fedaya vazifedar ve hilafete bayraktar görmüş olan bu devlet-i İslâmiyenin felaketi; âlem-i İslâm'ın saadet ve hürriyet-i müstakbelesiyle telafi edilecektir. Zira şu musibet, mâye-i hayatımız olan uhuvvet-i İslâmiyenin inkişafını hârikulâde tacil etti.

53- Hristiyanlığın malı olmayan mehasin-i medeniyeti ona mal etmek ve İslâmiyet'in düşmanı olan tedenniye ona dost göstermek, feleğin ters dönmesine delildir.

54- Paslanmış bîhemta bir elmas, daima mücella cama müreccahtır.

55- Her şeyi maddede arayanların akılları gözlerindedir, göz ise maneviyatta kördür.

56- Mecaz, ilmin elinden ceclin eline düşse hakikate inkılab eder; hurafata kapı açar.

57- İhsan-ı İlahîden fazla ihsan, ihsan değildir. Her şeyi, olduğu gibi tavsif etmek gerektir.

58- Şöhret, insanın malı olmayanı dahi insana mal eder.

59- Hadîs, maden-i hayat ve mülhim-i hakikattir.

60- İhya-yı din, ihya-yı millettir. Hayat-ı din, nur-u hayattır.

61- Nev-i beşere rahmet olan Kur'an ancak umumun, lâekall ekseriyetin saadetini tazammun eden bir medeniyeti kabul eder. Medeniyet-i hazıra, beş menfî esas üzerine teessüs etmiştir:

1- Nokta-i istinadı kuvvettir. O ise şe'ni tecavüzdür.

2- Hedef-i kasdı menfaattir. O ise şe'ni tezahümdür.

3- Hayatta düsturu cidaldır. O ise şe'ni tenazudur.

4- Kitleler mabeynindeki rabıtası, âheri yutmakla beslenen unsuriyet ve menfî milliyettir. O ise şe'ni müthiş tesadümdür.

5- Cazibedar hizmeti, heva ve hevesi teşci ve arzularını tatmindir. O heva ise insanın mesh-i manevîsine sebeptir.

Şeriat-ı Ahmediyenin (asm) tazammun ettiği ve emrettiği medeniyet ise:

Nokta-i istinadı, kuvvete bedel haktır ki şe'ni, adalet ve tevazüdüdür.

Hedefi de menfaat yerine fazilettir ki şe'ni, muhabbet ve tecazübdür.

Cihetü'l-vahdet de unsuriyet vemişliyet yerine, rabıta-i dinî ve vatanî ve sınıfîdir ki şe'ni, samimi uhuvvet ve müsalemet ve haricin tecavüzüne karşı, yalnız tedafüdür.

Hayatta, düstur-u cidal yerine düstur-u teavündür ki şe'ni, ittihat ve tesanüddür.

Heva yerine hüdadır ki şe'ni, insanıyeten terakki ve ruhen tekâmüldür.

Mevcudiyetimizin hâmisi olan İslâmiyet'ten elini gevşetme, dört el ile sarıl; yoksa mahvolursun.

62- Musibet-i âmme, ekseriyetin hatasından terettüp eder. Musibet cinayetin neticesi, mükâfatın mukaddimesidir.

63- Şehit kendini hay bilir. Feda ettiği hayatı, sekeratı tatmadığından gayr-ı münkatı' ve bâki görüyor. Yalnız daha nezih olarak buluyor.

64- Adalet-i mahza-i Kur'aniye; bir masumun hayatını ve kanını, hattâ umum beşer için de olsa heder etmez. İki nazar-ı kudrette bir olduğu gibi nazar-ı adalette de birdir. Hodgâmlık ile öyle insan olur ki

ihhtirasına mani her şeyi, hattâ elinden gelirse dünyayı harap ve nev-i beşeri mahvetmek ister.

65- Havf ve zaaf, tesirat-ı hariciyeyi teşci eder.

66- Muhakkak maslahat, mevhum mazarrata feda edilmez.

67- Şimdilik İstanbul siyaseti, İspanyol hastalığı gibi bir hastalıktır.

68- Deli adama “İyisin! İyisin!” denilse iyileşmesi, iyi adama “Fenasın! Fenasın!” denilse fenalaşması nadir değildir.

69- Düşmanın düşmanı, düşman kaldıkça dosttur; düşmanın dostu, dost kaldıkça düşmandır.

70- İnadın işi, şeytan birisine yardım etse “Melektir.” der, rahmet okur; muhalifinde melek görse “Libasını değiştirmiş şeytandır.” der, lanet eder.

71- Bir derdin dermanı, başka bir derde zehir olabilir. Bir derman, haddinden geçse dert getirir.

72- اَلْجَمْعُ عَيْبٌ اَلتَّيُّ فِيهَا التَّسَاوُدُ اَللَّيْلَةُ خُلِقَتْ لِتَحْرُقَ بِكَ السَّكَنَاتِ وَالْجَمَاعَةُ اَلنَّيُّ فِيهَا التَّحَاوُدُ اَللَّيْلَةُ خُلِقَتْ لِتَسْكُنَ اَلْحَرَكَاتِ

73- Cemaatte vâhid-i sahîh olmazsa; cem' ve zam, kesir darbı gibi küçültür. (Hâşiye[3])

74- Adem-i kabul, kabul-ü ademle iltibas olunur. Adem-i kabul; adem-i delil-i sübut, onun delilidir. Kabul-ü adem, delil-i adem ister. Biri şek, biri inkârdır.

75- İmanî meselelerde şüphe, bir delili, hattâ yüz delili atsa da medlûle îras-ı zarar edemez. Çünkü binler delil var.

76- Sevad-ı a'zama ittiba edilmeli. Ekseriyete ve sevad-ı a'zama dayandığı zaman, lâkayt Emevîlik, en nihayet Ehl-i Sünnet cemaatine girdi. Adetçe ekalliyette kalan salabetli Alevîlik, en nihayet az bir kısmı Râfızîliğe dayandı.

77- Hakta ittifak, ehakta ihtilaf olduğundan bazen hak, ehaktan ehaktır; hasen, ahsenden ahsendir. Herkes kendi mesleğine “Hüve hak” demeli “Hüve'l-hak” dememeli. Veyahut “Hüve hasen” demeli “Hüve'l-hasen” dememeli.

78- Cennet olmazsa cehennem tazip etmez.

79- Zaman ihtiyarlandıkça Kur'an gençleşiyor, rumuzu tavazzuh ediyor. Nur, nâr görüldüğü gibi; bazen şiddet-i belâgat dahi mübalağa görünür.

80- Hararettteki meratib, bürûdetin tahallülü ileidir; hüsündeki derecat, kubhun tedahülü ileidir. Kudret-i ezeliye zatiyedir, lâzımedir, zaruriyedir; acz tahallül edemez, meratib olamaz, her şey ona nisbeten müsavidir.

81- Şemsin feyz-i tecellisi olan timsali, denizin sathında ve denizin katresinde aynı hüviyeti gösteriyor.

82- Hayat, cilve-i tevhidendir, müntehası da vahdet kesbediyor.

83- İnsanlarda veli, cumada dakika-i icabe, ramazanda Leyle-i Kadir, esma-i hüsnada ism-i a'zam, ömürde ecel meçhul kaldıkça; sair efrad dahi kıymettar kalır, ehemmiyet verilir. Yirmi sene mübhem bir ömür, nihayeti muayyen bin sene ömre müreccahtır.

84- Dünyada masiyetin âkıbeti, ikab-ı uhrevîye delildir.

85- Rızık, hayat kadar kudret nazarında ehemmiyetlidir. Kudret çıkarıyor, kader giydiriyor, inayet besliyor. Hayat; muhassal-ı mazbuttur, görünür. Rızık; gayr-ı muhassal, tedricî münteşirdir, düşündürür. Açlıktan ölmek yoktur. Zira bedende şahm vesaire suretinde iddihar olunan gıda bitmeden evvel ölüyor. Demek, terk-i âdetten neş'et eden maraz öldürür; rızıksızlık değil.

- 86- Âkilü'l-lahm vahşilerin helâl rızıkları, hayvanatın hadsiz cenazeleridir hem rûy-i zemini temizliyorlar hem rızıklarını buluyorlar.
- 87- Bir lokma kırk paraya, diğer bir lokma on kuruşa. Ağza girmeden ve boğazdan geçtikten sonra birdirler. Yalnız, birkaç saniye ağızda bir fark var. Müfettiş ve kapıcı olan kuvve-i zaikayı taltif ve memnun etmek için birden ona gitmek, israfın en sefihidir.
- 88- Lezaiz çağırıldıkça sanki yedim demeli. Sanki yedimi düstur yapan "Sanki Yedim" namındaki bir mescidi yiyebilirdi, yemedi.
- 89- Eskiden ekser İslâm aç değildi, tereffühe ihtiyar vardı. Şimdi açtır, telezzüze ihtiyar yoktur.
- 90- Muvakkat lezzetten ziyade, muvakkat eleme tebessüm etmeli; hoş geldin demeli. Geçmiş lezaiz, "Âh vâh!" dedirtir. "Âh!" müstetir bir elemnin tercümanıdır. Geçmiş âlâm "Oh!" dedirtir. O "Oh!" muzmer bir lezzet ve nimetin muhbiridir.
- 91- Nisyan dahi bir nimettir. Yalnız her günün âlâmını çektirir, müterakimi unutturur.
- 92- Derece-i hararet gibi her musibette bir derece-i nimet vardır. Daha büyüğünü düşünüp, küçükteki derece-i nimeti görüp Allah'a şükretmeli. Yoksa isti'zam ile üflense şişer, merak edilse ikileşir; kalpteki misali, hayali, hakikate inkılab eder; o da kalbi döver.
- 93- Her adam için heyet-i içtimaiyede görmek ve görünmek için mertebe denilen bir penceresi vardır. O pencere kamet-i kıymetinden yüksek ise tekebbür ile tetavül edecek; eğer kamet-i kıymetinden aşağı ise tevazu ile takavvüs edecek ve eğilecek, tâ o seviyede görsün ve görünsün. İnsanda büyüklüğün mikyası; küçüklüktür, yani tevazudur. Küçüklüğün mizanı; büyüklüktür, yani tekebbürdür.
- 94- Zayıfın kavîye karşı izzet-i nefsi, kavîde tekebbür olur; kavînin zayıfa karşı tevazuu, zayıfta tezellül olur. Bir ulü'l-emrin makamındaki ciddiyeti, vakardır; mahviyeti, zillettir. Hanesindeki ciddiyeti, kibirdir; mahviyeti tevazudur. Fert mütekellim-i vahde olsa müsamahası ve fedakârlığı amel-i salihdir; mütekellim-i maalgayr olsa hıyanettir, amel-i talihtir. Bir şahıs, kendi namına hazm-ı nefis eder, tefahur edemez; millet namına tefahur eder, hazm-ı nefis edemez.
- 95- Tertib-i mukaddimatta "tefviz" tembelliktir, terettüb-ü neticede tevekküldür. Semere-i sa'yine ve kısmetine rıza; kanaattir, meyl-i sa'yi kuvvetlendirir. Mevcuda iktifa, dûn-himmetliktir.
- 96- Evamir-i şer'iyeye karşı itaat ve isyan olduğu gibi evamir-i tekviniyeye karşı da itaat ve isyan vardır. Birincisinde mükâfat ve mücazatın ekseri âhirette; ikincisinde, ağılebi dünyada olur. Mesela, sabrın mükâfatı zaferdir, ataletin mücazâtı sefalettir, sa'yin sevabı servettir, sebatın mükâfatı galebedir. Müsavatsız adalet, adalet değildir.
- 97- Temasül tezaadın sebebidir. Tenasüp tesanüdün esasıdır. Sıgar-ı nefis tekebbürün menbaıdır. Zaaf gururun madenidir. Acz muhalefetin menşeidir. Merak ilmin hocasıdır.
- 98- Kudret-i Fâtıra, ihtiyaç ile hususan açlık ihtiyacıyla; başta insan bütün hayvanatı gemlendirip nizama sokmuş. Hem âlemi herc ü mercden halâs edip hem ihtiyacı medeniyete üstad ederek, terakkiyatı temin etmiştir.
- 99- Sıkıntı, sefahetin muallimidir. Yeis, dalalet-i fikrin; zulmet-i kalp, ruh sıkıntısının menbaıdır.
- 100- اِذَا تَلَا زَيْتَ الرَّجَالِ بِالتَّهْوِ سِ تَرَجَّ لَ النَّسَاءِ -

بِالتَّوْفِيقِ

Bir meclis-i ihvana güzel bir karı girdikçe riya, rekabet, hased damarı intibah eder. Demek inkişaf-ı nisvandandır, medeni beşerde ahlâk-ı seyyie inkişaf eder.

101- Beşerin şimdiki seyyiat-âlûd hırçın ruhunda, mütebessim küçük cenazeler olan suretlerin rolü ehemmiyetlidir.

102- Memnû heykel, ya bir zulm-ü mütehaccir ya bir heves-i mütecessim veya bir riya-yı mütecessiddir.

103- İslâmiyet'in müselleminatını tamamen imtisal ettiği cihetle bihakkın daire-i dâhiline girmiş zatta; meylü't-tevsi, meylü't-tekemmüldür. Lâkaytlık ile haricde sayılan zatta meylü't-tevsi, meylü't-tahriptir. Fırtına ve zelzele zamanında; değil içtihad kapısını açmak, belki pencerelerini de kapatmak maslahattır.

Lâubaliler ruhsatlarla okşanılmaz; azîmetlerle, şiddetle ikaz edilir.

104- Bîçare hakikatler, kıymetsiz ellerde kıymetsiz olur.

105- Küremiz hayvana benziyor, âsâr-ı hayat gösteriyor. Acaba yumurta kadar güçlüse bir nevi hayvan olmayacak mıdır? Veya bir mikrop küremiz kadar büyüse ona benzemeyecek midir? Hayatı varsa ruhu da vardır. Âlem, insan kadar güçlüse yıldızları zerrat ve cevahir-i ferdiye hükmüne geçse; o da bir hayvan-ı zîşuur olmayacak mıdır? Allah'ın böyle çok hayvanları var.

106- Şeriat ikidir:

Birincisi: Âlem-i asgar olan insanın ef'al ve ahvalini tanzim eden ve sıfat-ı kelâmdan gelen bildiğimiz şeriattır.

İkincisi: İnsan-ı ekber olan âlemin harekât ve sekenatını tanzim eden, sıfat-ı iradeden gelen şeriat-ı kübra-yı fitriyedir ki bazen yanlış olarak tabiat tesmiye edilir. Melaike bir ümmet-i azîmedir ki sıfat-ı iradeden gelen ve şeriat-ı fitriye denilen evamir-i tekviniyesinin hamelesi ve mümessili ve mütemessilleridirler.

107- اِذَا وَازَنْتَ بَيْنَ وَجْهِكَ وَوَجْهِ النَّاسِ خُرِدَ بَيْنِيكَ سَهْمٌ
وَاجْهَكَ الْاَلَانِ سَانِ تَرَى سِرًّا عَجَبًا اِنْ الْاَلَانِ سَانِ
كَمْ سُرُورَةٍ يَسَّ كَتَبَ فَيَهَا سُرُورَةٌ يَسَّ

108- Maddiyunluk manevî taundur ki beşere şu müthiş sıtmayı tutturdu, gazab-ı İlahîye çarptırdı. Telkin ve tenkit kabiliyeti tevessü ettikçe o taun da tevessü eder.

109- En bedbaht en muzdarip en sıkıntılı, işsiz adamdır. Zira atalet, ademin biraderzadesidir; sa'y, vücudun hayatı ve hayatın yakazasıdır.

110- Ribanın kap ve kapıları olan bankaların nef'i, beşerin fenası olan gâvurlara ve onların en zalimlerine ve bunların en sefihlerinedir. Âlem-i İslâm'a zarar-ı mutlaktır, mutlak beşerin refahı nazara alınmaz. Zira gâvur harbî ve mütecaviz ise hüremetsiz ve ismetsizdir.

111- Cumada hutbe; zaruriyat ve müsellematı tezkirdir, nazariyatı talim değildir. İbare-i Arabiye daha ulvi ihtar eder. Hadîs ile âyet muvazene edilse görünür ki beşerin en belîği dahi âyetin belâgatına yetişemez, ona benzemez.

Said Nursî

[1] **Hâşiye:** Meali: Gözün gündüze benzeyen beyazı, geceye benzeyen siyahlığıyla beraber olmazsa göz, göz olmaz.

[2] **Hâşiye:**

Sırp bir neferin Avusturya Veliyahdine attığı bir tek gülle, Eski Harb-i Umumî'yi patlattırdı; otuz milyon nüfusun mahvına sebep oldu.

[3] **Hâşiye:** Hesapta malûmdur ki darb ve cem', ziyadeleştirir. Dört kere dört, on

altı olur. Fakat kesirlerde darb ve cem', bilakis küçültür. Sülüsü sülüs ile darbetmek, tösü' olur; yani dokuzda bir olur. Aynen onun gibi insanlarda sıhhat ve istikamet ile vahdet olmazsa ziyadeleşmekle küçülür, bozuk olur, kıymetsiz olur.

**KAYNAK: B.S.Nursi, Risale-i Nur Külliyyatı/ Mektubat kitabından alınmıştır,
Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları**